

KONCILSKI DUH V PRIDIGAH

Znani so nam številni izrazi, ki se z njimi dandanes označuje stoletni pomen drugega vaticanskega koncila. Kretnice v novi smeri so postavljene. Cerkev je pa vendarle nekaj organskega. Zato koncil povsod poudarja, da mora, kar je novega, organsko rasti iz starega.

Ena izmed najvažnejših nalog je vsekakor naloga oznanjevanja; ne le v Cerkvi, ampak med človeštvom nasploh. Pokoncilska dela so marsikje usmerjena v pripravljanje sinod. Avstrijska škofovska konferenca je ustanovila posebno študijsko komisijo za pokoncilsko delo. Ta komisija pa je s svoje strani spet ustanovila sedem posebnih delovnih skupin, ki jim je zaupan študij posameznih vprašanj. Ena izmed teh delovnih skupin mora preiskati in dati nove smernice za »ČASU PRIMERNO OZNANJEVANJE« v Cerkvi in zunaj nje. Težišče raziskovanja je usmerjeno pri tem na oznanjevanje odraslim in tistim, ki so se Cerkvi oddaljili.

Če hočemo oznanjevanje »PRILAGODITI ČASU«, v katerem živimo, moramo torej vedeti dvoje: Kje stojimo sedaj in kaj hočemo?

Obe vprašanji je mogoče rešiti samo tako, da ne pozabimo, da mora novo **ORGANSKO** rasti iz starega.

Kje stojimo sedaj?

Kan. 1347 cerkvenega zakonika naroča, da je treba »razlagati ZLASTI tisto, kar verniki morajo verovati in storiti za zveličanje«. Težišče je na materialnem vidiku: **KAJ** je treba oznanjati. Glede načina oznanjevanja isti kanon daje samo kratke smernice: Ne obravnavati stvari, ki nimajo nič opraviti z vero ali ... presegajo povprečno razumevanje poslušalcev; ne prepričevalne besede človeške modrosti, prazno in puhlo govorništvo ter častihlepje, marveč skazovanje duha in kreposti. Vsekakor je res, da se duh teh navodil ne more nikoli spremeniti. »Povprečno razumevanje poslušalcev« pa od oznanjevalca danes nedvomno terja in pričakuje veliko več kakor pred leti.

Iz Zakonika ljubljanske škofije bi bili važnejši člani 502, 505, 506. Tudi tu je poudarjen materialni vidik: V petih letih obdelati ves krščanski nauk (!), objavljena snov

(!) pridig in njih zapovrstni red je obvezen; navodilo, kje je treba zajemati snov (!); iz knjige o pridigah mora biti razvidna snov (!), ki je bila obravnavana.

V glavnem je ta materialni vidik pri sestavljanju naših pridigarskih osnutkov ostal v ospredju prav do danes.

Vsakokratnemu načrtu pridig pa je vselej dodano kratko pojasnilo na začetku. Če primerjamo ta pojasnila med seboj, vidimo, da se je težišče poudarka zadnja leta vedno bolj odmikalo dominantnosti materialnega vidika. Ta vidik je še vedno važen, ni pa »edino zveličaven«. Snov osnutka — bolje bi bilo reči 'téma osnutka' — je še vedno obvezna. Toda ta obveznost ne veže več po črki, ampak bolj po duhu. To bi bilo v resnici prvo res pomembno znamenje »prilagojevanja času«.

Vsi vemo, da so nam osnutki pridig potrebni in dobrodošli. Vsi čutimo tudi, da niso zadostni. V tem čutenju je veliko zdravega, gotovo več pozitivnega nego negativnega. Ne bi čutili tega, če se ne bi zavedali odgovornosti, če bi nam ne bil poznan »kairos«, usodnost komponente »časa mliosti« in »časa rešitve«. Zato se v tem oziru tudi v osnutkih zrcali tista zavest nebogljenosti, ki jo vsi nosimo v sebi pred svojimi sodobniki. Izrazil jo je prerok: »Oh, vsemogočni Gospod, glej, ne znam govoriti, ker sem še mlad« (Jer 1, 6).

Že v letošnjih osnutkih bi radi imeli več koncilskega duha. In vendar je moral biti načrt za te osnutke izdelan že v času, ko so koncilski očetje šele odhajali na zadnje zasedanje koncila. Zato še nismo imeli pred seboj več važnih koncilskih odlokov (o razodetju, o verski svobodi, o Cerkvi v sodobnem svetu, o misijonih . . .). Povezavo s svetopisemskimi teksti vsake nedelje pa je tudi letos mogoče ustvariti vsakomur, ki osnutek ne jemlje preveč okostenelo. Duha je pa nazadnje le težko zajeti v eno tipkano stran. Zato si moramo koncilskega duha predvsem prisvojiti sami. Tudi če bi ga nosili v sebi sestavljalci načrta in osnutkov, zato še ne bo postal naša last. Če bomo samo v osnutkih iskali koncilskega duha, ga ne bomo nikoli našli.

Kaj je torej potrebno?

Postopoma dobivamo v roke prevode koncilski odlokov in izjav. To je šele »materia«. Potrebna je še »forma«. Vsebina teh odlokov mora postati naša last. Treba jih je študirati, premišljevati, prebirati pod različnimi vidiki. S svinčnikom v roki, z izpisovanjem važnih misli, novih po-

udarkov. Prevod teh odlokov ima vselej dodan uvod. Veliko pomaga k razumevanju nastanka odloka, ne pa njegovega duha; prepričlo je odmerjen, da bi nas vodil do »vse« resnice. Nujno bi potrebovali dobre komentarje, ki bi tehtno opozorili na vse premike poudarkov, na nove vidike. To bi šele nakazalo, kako naj odloke študiramo, premišljujemo, prebiramo. To vrzel bi bilo treba čimprej zamašiti. Oblikovanje klera je najprej potrebno. Sedaj smo priče, kako skoraj vsakdo po svoje umeva in razlaga tekst odlokov. Človeško je to. Če je potrebno, da nas nekdo uvaja v pravilno umevanje svetega pisma, je potrebno tudi veliko boljše uvajanje v umevanje koncilskih tekstov. Ali nam bo kdo posredoval takšne razlage? In kdaj?

V pretežni večini smo bili duhovniki pripravljani in vzgojeni za druge naloge in za drug čak kakor pa v njem živimo. Predvsem je vzgoja vodila k individualnosti, za skupno delo nismo vzgojeni. Naša pobožnost je zelo individualistična in v marsičem skoraj pietistična. Nezaupljivi smo do laikov. V besedah jim dajemo marsikatero vlogo, v dejanju pa tega ne zmoremo. Koncil nam prinaša drugega duha. Koliko napornega dela nas čaka, da si ga bomo osvojili in iz njega zaživali!

Naša miselnost je izrazito sholastična, čeprav nismo dobri sholastiki. Koncil nam prinaša drugačen način mišljenja in izražanja. Moramo se dobesedno »znova roditi«. Nikodem nam je zgled, kako je to težko. Učitelj je bil v Izraelu in vendar »ni vedel«, kako se more to zgoditi (Jan 3, 10, 9). Mi vsi bi morali še enkrat skozi semenišče in študij teologije. Koncil sam to dá na več mestih jasno umeti, čeprav ve, da to ni mogoče. Tudi mi vemo, da je to neizvedljivo. V vodo so nas vrgli. Torej plavajmo, brcajmo, pomagajmo si, da rešimo sebe in druge. Če čakamo, da nas bodo osnutki pridig kar sami potegnili na suho, bomo že danes utonili, ne šele jutri.

Še bi mogli omeniti marsikaj. Verjetno pa že slutimo, kje stojimo sedaj.

Kaj hočemo?

Hočemo času primerno pridigo. Dialog s svetom, z verniki.

Oznaniti je pa treba evangelij (Mr 16, 15). Do globljega umevanja evangelija nas vodi teološki študij. Ta študij sam je potreben reforme. Zato nam dosedanji teološki

učbeniki sicer še vedno posredujejo materialno resnico, ne morejo pa nam posredovati za ljudi našega časa sprejemljiv način izražanja in mišljenja. Naš človek se izraža in tudi misli drugače. Na pridigarski »snovi« je treba poiskati in potem človeku približati tisti vidik, ki je zanj važen, ki mu bo prisluhnil, ker se njega tiče. Čim manj imperativov, dolžnosti, toliko več notranje sprostitev, svobode božjih otrok, odrešenja. Voditi kvišku! Optimizem! Krščanstvo apostolskega časa! »Ne boj se mala čreda!« Mi ne vzgajamo več vernike za življenje iz krščanskih »navad«, marveč za samostojno odločanje v življenju v luči in duhu evangelija. Vidiki, motivi, izrazi, načini, poudarki so čisto drugi. Osnutek nam jih lahko prinese, pa jih v njem ne vidimo. Če se jih namreč sami ne zavedamo, bodo ostali za nas skrit zaklad na njivi, ki pa ga mi nismo našli, se ga nismo zavedli. Še globlje ga bomo zakopali in prinesli sestavljalcem nazaj, češ: »Vem, da si trd človek: žanješ, kjer nisi sejal, in pobiraš, kjer nisi vejal... Glej, tu imaš, kar je tvojega« (Mt 25, 24, 25).

RAFAEL LEŠNIK

(Bravcem iz neslovenskih škofij je treba pripomniti, da slovenskim duhovnikom že 20 let predpisuje tvarino nedeljskih in prazniških pridig vsakoletni uradni pridigarski »načrt«, in da dobe v roke tudi tzv. »osnutek« — po eno gosto tipkano stran za vsako pridigo.

V pokoncilskem času bi bili lahko ti osnutki dragocen pripomoček, da bi naše pridige, ki naj bi bile redno homilije, res »ob cerkvenem letu na podlagi svetega besedila« razlagale verske skrivnosti in načela krščanskega življenja (konst. o bogosl. čl. 52). Dokler pa ne bodo mašna berila tako urejena, da bo mogoče ob njih razložiti vse, kar je vernikom treba povedati, pa seveda velja števil. 55 navodila za izvajanje konstitucije: »Če se za določeno dobo predlaga načrt pridig med mašo, se je treba potruditi za tesno povezanost in skladnost vsaj z glavnimi časi in prazniki cerkvenega leta, to je s krivnostjo odrešenja, kajti pridiga je sestavni del dnevnega bogoslužja«.

Poleg osnutkov pa je seveda treba uporabljati tudi drugo gradivo in ne moremo se pritoževati, da bi ga bilo premalo: razen besedila koncilskih odlokov, ki jih že imamo v slovenščini tudi razprave o njih in ob njih, tiskane v Bogoslovnem vestniku 1966. in še kje drugod.)

Opomba urednika